

ДЕТЕРМІНАНТИ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОГО БІЗНЕСУ В СУЧАСНИХ ВІЙСЬКОВИХ УМОВАХ

Складні випробування, що випали на долю українського народу внаслідок повномасштабного вторгнення росії в Україну, з особливою гостротою актуалізують необхідність управління адаптивно реагувати на виклики війни та потреби післявоєнної відбудови. Масштабність та складність проблем у всіх сферах і на всіх рівнях суспільної життєдіяльності, що проявляється в координатах нестабільного, нетипового, агресивного середовища, пов'язана із великими людськими й матеріальними втратами, сигналізує про невідкладну потребу запровадження нових підходів до вироблення дієвих механізмів управління, які б дозволили вистояти у воєнному, економічному, гуманітарному плані, здобути перемогу та закласти підґрунтя післявоєнного оновлення.

Війна проти України з боку росії, яка завдала значних збитків нашій державі та всім без винятку українцям, започаткувала цілу низку важливих позитивних змін стратегічного характеру, Передусім це стосується підвищення ефективності взаємодій між органами державної влади, керівництвом територіальних громад та представниками громадських і волонтерських організацій. Завдяки цьому, розпочався розвиток соціально-економічних процесів, які сприятимуть успішному повоєнному розвитку територій України.

Війна згуртувала українське суспільство навколо фундаментальних європейських цінностей та ідеалів – демократії, верховенства права, поваги до прав і свобод людини, настільки міцно, що майже весь світ визнав Президента України та весь український народ нацією з великої літери.

Сьогодні бути українцем це бути взірцем боротьби за незалежність та територіальну цілісність України. Це вміння згуртуватись та об'єднатись так міцно, що фактично зник поділ на соціальні верстви, політичні сили, професійні об'єднання і групи за інтересами. Всі, за рідкісним винятком, в єдиному пориві працюють на досягнення спільної мети – викинути ворога за межі України. Всі намагаються бути дотичним до різноманітних процесів, які будують майбутнє української нації. Особливого значення це набуває в умовах воєнного стану в Україні, коли всі ланки владної ієрархії природно тяжіють до централізації управлінських рішень.

Тому безумовним пріоритетом сьогодення стає визначення першочергових завдань і пошуку підходів, методів та інструментів які мають допомогти органам місцевого самоврядування з одного боку, забезпечити їх максимальну ефективність в управлінні ресурсним потенціалом відповідних територій, а з іншого, налагодити координацію діяльності всіх владних інституцій. Головною метою якого є своєчасне забезпечення нагальних потреб фронту, та налагодження процесів які безпосередньо впливають на організацію управління розвитком територій враховуючи виклики сьогодення.

З метою оцінювання сучасних тенденцій розвитку бізнесу, зокрема на ринку праці в військових умовах Європейською Бізнес Асоціацією було проведено соціологічне дослідження, де було з'ясовано такі важливі аспекти, зокрема [1]: кожна шоста компанія працює в повному обсязі та стільки ж обмежили географію своєї бізнесової діяльності; кожна п'ята компанія була змушена закрити свої торговельні точки, відділення, офіси тощо; майже кожна третя компанія (29%) нині зупинили свою діяльність, при цьому переважна більшість з них (27%) мають намір відновити бізнес-процеси, як це буде тільки можливо зробити.

Насамперед у цьому контексті слід звернути увагу на проблеми релокації (зміна локації) бізнесу та переміщення цивільного населення зі східних регіонів країни в її центральну та західну частини. Саме тут перед органами місцевого самоврядування постає найбільше пов'язаних з війною викликів. Передусім мова йде про необхідність налагодження ефективної роботи з обласними та районними військовими адміністраціями щодо забезпечення тимчасового розміщення релокованих підприємств і внутрішньо переміщених людей.

А також створення належних умов для довгострокового перебування з можливістю репрофілювання бізнесу для тих, хто вирішить залишитися в місцях релокації на тривалий період або й назавжди. Головним завданням релокації бізнесу є збереження активів, виробничих потужностей підприємства, відновлення роботи на користь економіки та збереження робочих місць, а для представників влади це можливість кардинально змінити економічний вектор розвитку спрямований на відтворення людського капіталу в сучасних інноваційних економічних системах [2].

З метою розвитку вітчизняного бізнесу в сучасних військових умовах необхідно активізувати державну підтримку, зокрема в напрямку розробки національних, регіональних, територіальних програм, стратегій, заходів. Тому основними детермінантами розвитку вітчизняного бізнесу на сьогодні є наступні: здійснення допомоги в релокації підприємств, які постраждали під час війни на безпечні території України (безкоштовно забезпечення переїзду вітчизняних компаній на безпечні території та створення умов для відновлення їх роботи; забезпечення робочими місцями внутрішньо переміщених осіб (здійснення компенсації витрат на заробітну плату роботодавцям, які працевлаштують внутрішньо переміщених осіб у розмірі мінімальної заробітної плати); надання можливості кредитування для підприємств вітчизняного бізнесу за державною програмою «5–7-9%» (державна дає можливість забезпечення обіговими коштами тих підприємств, які цього потребують терміном на 3 роки, а також рефінансувати наявну фінансову заборгованість з терміном погашення до 5 років); формування

державних гарантій України на портфельній основі (державні гарантії надаються у вигляді фінансування діяльності, яка не заборонена чинним законодавством в обсязі до 100 млн. грн. та терміном до 10 років із ставкою не вище UIRD +6%); надання фінансових ресурсів на розвиток аграрного бізнесу (держава надає компенсації відсоткових ставок за надання кредитів малим і середнім підприємствам вітчизняного бізнесу, але за умови, що відповідні виробники обробляють орні землі площею до 10 тис. га та в обсязі не більше 20 млн. грн. євро в рік. При цьому варто відмітити, що сума кредиту має не перевищувати 50 млн. грн., а термін дії кредиту встановлений до 6 місяців); здійснення податкових послаблень (наприклад, нині в податковому законодавстві діє норма, яка передбачає, що для підприємств вітчизняного бізнесу (ФОП та юридичних осіб) з оборотом до 10 млрд. грн. встановлюється ставка єдиного податку на рівні 2% від обігу. При цьому відмітимо, що такі суб'єкти вітчизняного бізнесу звільняються від сплати ПДВ. Крім того, держава передбачила в таких важких умовах розвитку бізнесу такі заходи, як: звільнення від сплати штрафів, пені, сплати ЄСВ, перевірок щодо нарахування і сплати ЄСВ тощо).

Отже, перелік чинників змін, які сформувались під впливом процесів глобалізації та війни, невдовзі суттєво впливатимуть на місцевий економічний розвиток та на вироблення нових підходів до організації управління та планування бізнесу. Самоорганізація населення показала свій неабиякий потенціал навіть у критичний період розгортання гострої фази війни, зокрема і в тих територіальних громадах, які потрапили у зону бойових дій. Тому після завершення війни використання набутого потенціалу має стати запорукою стрімкої відбудови економіки нашої держави та подальшої інтеграції до грона цивілізованих держав світу, включаючи вступ в ЄС.

Таким чином, основними та надзвичайно важливими факторами забезпечення розвитку вітчизняного бізнесу в сучасних військових умовах України на макрорівні є: створення нових робочих місць та умов для переїзду підприємців на безпечні території; забезпечення кредитними ресурсами та надання відповідних державних фінансових гарантій, зокрема щодо компенсації відсоткових ставок; заходи податкового характеру, що мають мотивувати вітчизняний бізнес працювати в таких важких умовах.

Список використаних джерел:

1. Сайт Європейської Бізнес Асоціації. Дослідження ринку праці України. URL: <https://eba.com.ua/doslidzhennya-rynku-pratsi-ukrayiny/> (дата звернення: 20.10.2022 р.).
2. Сайт Дія. Підтримка бізнесу в умовах війни. URL: <https://business.diia.gov.ua/wartime> (дата звернення: 24.10.2022 р.).